

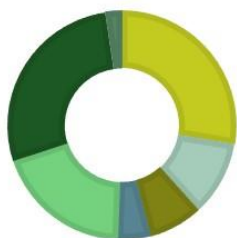

ДЕМОКРАТИЧНА ШКОЛА

ПІДСУМКИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Київ, 29-30 червня 2017 року

170 учасників
з усієї України

- директори шкіл-учасниць Програми
- вчителі
- учні
- представники батьківських комітетів
- мережа тренерів Програми
- представники органів місцевої влади та управлінь освіти
- запрошені гості, партнери, організатори

Організатори: Програма «Демократична школа» -

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

Партнери конференції:

- Міністерство освіти і науки України
- Міністерство молоді і спорту України
- Офіс Ради Європи в Україні

Програма реалізується за сприяння
Міністерства закордонних справ Норвегії

Медіа-відгос: публікації у газетах
«[Освіта України](#)», «[День](#)», на [Громадському радіо](#)

Представлені організації та ініціативи:

- Amnesty International Україна
- Рух проти ненависті
- Програма «Молодіжний працівник» Міністерства молоді і спорту України
- ВАМС «Альтернатива-В», антибулінгова програма
- Інститут модернізації змісту освіти
- БФ «Фонд Кличко»
- Кременчуцький центр «Європейський клуб»
- Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
- Всеукраїнський фонд «Крок за кроком»
- Координатор проектів ОБСЄ в Україні
- ДОСУ/КЛУБ

ЯРМАРОК УСПІШНИХ ШКІЛЬНИХ ПРАКТИК за результатами роботи в програмі у 2016-2017

Кращі практики, які найбільше зацікавили учасників:

- Внесення змін у шкільні статuti – **Мелітопольська ЗОШ №23, Ковельська міська гімназія**
- Розробка внутрішніх документів, положень, які регулюють певні сфери роботи - Положення про консультації з громадськістю, **Деснянська гімназія**
- Алгоритм вирішення проблем, пов'язаних зі створенням і впровадженням документів, які регламентують процедуру виявлення й попередження різних конфліктних ситуацій, дискримінації, булінгу - **Миколаївська ЗОШ № 29**
- Розробка методичних матеріалів з ОДГ/ОПЛ для вчителів - **Миколаївська ЗОШ № 29**; Розробка методики ненасильницького спілкування через створення медіації, виявлення юних лідерів - **Чернівецька загальноосвітня школа №38**
- Практика налагодження співпраці між школою та НУО та створення НУО на базі школи - **Гімназія №2 Вінницької міської ради**
- Налагодження співпраці з органами місцевого самоврядування – **Ужгородська спеціалізована школа I-III ступенів №5, Чернівецька загальноосвітня школа I-III ступенів №38**
- Інтеграція тем з громадянської освіти в навчальний процес - **Дніпровокам'янська СЗШ I-III ступенів, Ніжинська гімназія, Краматорська українська гімназія**
- Практика співпраці з батьківською громадою та участь у конкурсі міського “бюджету участі” - **Ірпінська спеціалізована загальноосвітня школа I-III ст. з поглибленим вивченням економіки та права №2**
- Підтримка участі школярів у шкільному житті та прийнятті рішень - **Носачівська загальноосвітня школа I-III ступенів** (можливість вибору харчування учнями), **Ковельська міська гімназія** (цікаві перерви, створення учнівських клубів за інтересами), **Ніжинська гімназія** (голосування стікерами)
- Створення шкільного медіа-центру - **Славутицька ЗОШ №4**

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЗБІРНИКА ВПРАВ «ГРОМАДЯНСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ»

Відео-презентація збірника на [Youtube](#)

- **методичні рекомендації** щодо реалізації наскрізної змістової лінії «громадянська відповідальність» в рамках оновленої навчальної програми для 5-9 класів
- **80 вправ** на основі матеріалів Ради Європи у сфері освіти для демократичного громадянства і прав людини, адаптованих для викладання дванадцяти різних предметів у 5-9 класах
- Схвалено до використання у навчальних закладах Міністерством освіти і науки України
- **доступний** на сторінці Європейського центру ім. Вергеланда: <http://ukr.theewc.org/vidpovidalnist> та сайті [Інституту модернізації змісту освіти](#)

Відгуки учасників про посібник:

«Цікавий і практичний збірник, охоче поділюся з усім педагогічним колективом, щоби на практиці пояснити, яким чином можна інтегрувати громадянську освіту в різні уроки»

«За рахунок компетентнісного підходу можна скоротити кількість предметів у школі, підвищити ефективність навчання»

«Цей посібник варто презентувати на курсах підвищення кваліфікації вчителів»

«Завдяки цим вправам я навчався, як практично пов'язати математику та громадянську освіту, зробити урок цікавішим та більш ефективним»

«Компетентнісний підхід сприяє більшій зацікавленості учнів кожним предметом, збільшує мотивацію до навчання, наближаючи школу до реального життя»

«Реформа освіти, перехід на компетентнісну основу навчання насамперед залежить від учителя»

ДОСЯГНЕННЯ ПЕРШОГО РОКУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ у 32 школах у різних областях України

За результатами самооцінки у 2016 році

- **63% учителів** не використовували або дуже рідко використовували **інтерактивні, діяльнісні методи навчання**
- **У 84% школах громадянська освіта й освіта з прав людини не включена у навчальну програму**, слабка міжпредметна взаємодія у сфері громадянської освіти
- **72% учителів** відчують нестачу можливостей для **професійного розвитку** у сфері громадянської освіти й освіти з прав людини
- **44% шкіл** не мали **процедур реагування на випадки булінгу**, бракувало програм із **попередження насилля і дискримінації у школі**
- **У 16% шкіл** не існувало органів **учнівського самоврядування**
- **У 87% шкіл** бракувало процедур **реальної участі** усіх учасників навчально-виховного процесу у прийнятті рішень
- **56% шкіл** заявляло про нерівні або **дискримінаційні відносини між школою та громадою чи органами місцевої влади**

За результатами самооцінки у 2017 році

- **69% вчителів** впевнено використовують **інтерактивні методи навчання**, відчують себе більш готовими до реалізації права на **академічну автономію** і до реформ
- **64% шкіл** інтегрували **розвиток громадянських компетентностей** у викладання різних предметів, налагодили міжпредметні зв'язки у цій сфері
- **85% шкіл** запровадили **шкільні програми з попередження булінгу**, створили групи **медіації**, запровадили правила реагування на випадки дискримінації, зафіксовано менше випадків булінгу, встановлено більш позитивне й **інклюзивне навчальне середовище**
- **У 100% шкіл** діють органи **учнівського самоврядування**. **У 44%** - самоврядування дієве і вирішує важливі питання, учні стали більш впевненими, відповідальними, у них зросло відчуття належності до шкільної громади
- **У 75% шкіл** зросла **участь батьків, учнів, вчителів та громади у прийнятті рішень**, учням довіряють більше, їх розглядають як партнерів в управлінні школою

ПЕРЕШКОДИ ЯКІ ДОВОДИЛОСЯ ДОЛАТИ

(думки та цитати учасників за результатами дискусій в рамках конференції)

- Спротив до змін з боку авторитарних та пасивних педагогів
- Авторитарність керівництва та неготовність делегувати частину повноважень
- Формальне ставлення до своєї діяльності, до програми та демократичних цінностей
- Різні інтереси, бачення, стереотипи серед учасників навчального процесу
- Потрібна більш відчутна підтримка держави, місцевої влади - чи готові можновладці, наприклад, чути молодіжну раду?
- Низька активність батьків, низька громадянська свідомість

ПЕРЕВАГИ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЗМІН У ШКОЛІ

(За результатами анкетування шкіл-учасниць першого циклу Програми)

Учні	почуваються впевненіше, стали більш активними до учнів стали більше прислухатися, учні захотіли й отримали більше відповідальності більш вмотивовані до навчання
Вчителі	стали більш мотивовані до професійного розвитку, займаються самоосвітою розробляють власні тренінги, збірки уроків використовують вправи з освіти для демократичного громадянства і прав людини на своїх предметах навчилися нових методів викладання стали рішучіше відстоювати свої інтереси
Батьки	із задоволенням почали приходити до школи частіше беруть участь у прийнятті рішень загально-шкільної ваги стали драйверами змін
Навчання	уроки та заходи стали цікавішими, більше стосуються реальних життєвих ситуацій громадянська освіта та права людини включені у всі предмети та позакласну роботу збільшилася кількість курсів за вибором, факультативів (з медіаграмотності, подолання дискримінації у школі) налагоджена міжпредметна взаємодія з розвитку громадянської компетентності
Врядування	зросло залучення усіх до процесу прийняття рішень при розробці й прийнятті статутних документів, правил всі усвідомили важливість процедур прийняття рішень зріс статус органів шкільного самоврядування школа почала звітувати перед батьками в школі з'явилися дитячі громадські організації загальношкільна конференція, роль якої раніше не розуміли, виявилася дієвою запрацювали демократичні процедури адміністрація все більше питань виносить на відкрите обговорення з колективом
Освітнє середовище	зросла довіра та взаємодія, почали більше спілкуватися між собою у кожного з учасників шкільного процесу з'явилося більше свободи з'явилися демократичні процедури вирішення конфліктів освітній простір став більш демократичним, відкритим і партнерським
Громада	школа поширює власний досвід в громаді новостворена молодіжна громадська рада впливає на місцеву політику зросла співпраця з громадськими організаціями

ФАКТОРИ УСПІХУ ЗМІН У ШКОЛАХ

(думки та цитати учасників за результатами дискусій в рамках конференції)

Спільне бачення	Спільна думка усіх учасників навчального процесу та адміністрації школи щодо розвитку навчального закладу
Лідери на місцях	Директор - важлива фігура для змін, активна позиція адміністрації ключова Важлива наявність лідерів для створення ініціативних груп, агентів змін на місцях
Залучення всіх та відкритість до співпраці	Партнерство між вчителями, батьками, учнями та місцевою громадою, командна робота, спільні заходи «Адміністрація школи має делегувати повноваження і не присуджувати всі успіхи собі» «Привезли голову сільради на тренінг – змінилось все: ставлення, розуміння» Знайомство з громадськими організаціями «Школам важливо об'єднуватися в асоціації та мережі»
Стимулювання ззовні	Зовнішні виклики – реорганізація навчальних закладів, зміна влади на місцях
Підтримка місцевої влади та громади	Зустрічі з представниками органів місцевого врядування, депутатами місцевих рад
Навчання	Навчання, тренінги, семінари, професійний розвиток вчителів, батьків, керівництва школи
Навчальні ресурси	Корисними були посібники Ради Європи щодо участі, демократії та прав людини
Довіра	Довіра в шкільному колективі і віра в дітей
Уважне вивчення потреб	Регулярна діагностика і врахування потреб учнів, батьків (анкетування, самотестування, співбесіди, консультації) Створення системи збору інформації й вивчення потреб
Мотивація і натхнення	Відкритість до змін Важливо вивчати успішні практики, досвід шкіл-сусідів Відмовитися від змагальності: прагнути стати не кращими за інших, а за себе вчорашніх «Діти - генератори ідей. Вони вмотивовували нас до змін»
Структуровані зусилля	Підписання реальних угод про співпрацю, щоб робота була не спонтанною, а спланованою Формалізація і оформлення процедур Робота з документами школи Інформаційна кампанія, презентація школи в громаді

Учасники конференції домовилися про створення МЕРЕЖІ «ДЕМОКРАТИЧНА ШКОЛА» - для:

- Продовження обміну досвідом і добрими практиками на **єдиній платформі «Мережа «Демократична школа» (куди поступово приєднуюватимуться усі випускники Програми)**
- Продовження роботи з **Інструментом демократичного розвитку школи** – щоб ділитися планами і успішними демократичними змінами
- **Навчання засобами вебінарів та інших дистанційних освітніх заходів** для учасників мережі
- Систематизації та поширення **успішних практик**, контактів навчальних закладів для налагодження партнерства
- **Обміну методичними матеріалами через віртуальний методичний кабінет:** доповнювати, оновлювати розміщені матеріали
- Продовження **співпраці між школами** – проекти з обміну досвідом, додаткові заходи, до яких залучатимуть учнів – наприклад, літні табори
- **Проведення освітньо-навчальних проектів та заходів у дати, визначені випускниками Програми на конференції**

Дати, які пов'язуватимуть школи мережі у 2017/18 н.р.:

Автори найкращих шкільних практик візьмуть участь у всеукраїнській конференції «Демократична школа» в одному з міст України у червні 2018р.

Приклади освітньо-навчальних заходів у школі в ці дні:

- Перегляд та обговорення документальних фільмів
- Інсталяція «Стіна гідності», яка б була в школі хоча б тиждень
- Відео-марафон шкіл мережі та з-за кордону про права людини та гідність
- Особиста зустріч, відео конференція чи скайп-зв'язок із цікавою особистістю
- Мандрівні виставки, благодійні кампанії онлайн та офлайн, конкурс соціальної реклами
- Участь у «Кампанії проти мови ворожнечі»; Тиждень європейських цінностей
- Інформаційні кампанії про те, що інтернет – це і ризики, і можливості
- Дебатні турніри, квести, тематичні вікторини, участь у роботі Європейського клубу
- Навчання для батьків про безпечне використання інтернет-ресурсів